

Egy svéd hadifogoly az Áby folyónál

LARS-GUNNAR LARSSON

1. Nem tudatos megfigyelők

A 19. század és a 20. század eleje a finnugrisztika történetében az anyaggyűjtés időszaka volt, amikor többek között Reguly Antal, Matthias Alexander Castrén, Uno Sirelius és Munkácsi Bernát hosszú, évekig tartó utazásokra indultak Oroszország belsejébe, hogy céltudatosan dokumentálják az Európától messze lakó rokon népek nyelvét. A Kelet-Oroszországban és Szibériában élő népekről és nyelvükről már a 18. században összegyűlt jó néhány adat, ami viszont sok esetben nem tervezett, kényszerű ott tartózkodás eredménye volt. A nagy északi háborúban, az 1709-es poltavai csata után XII. Károly hadseregéből számos svéd katonatiszt és közkatona fogságba esett, és Kelet-Oroszországba vagy Szibériába száműzték őket. Ezek között volt Philipp Johann von Strahlenberg kapitány, aki a finnugrisztikában kartográfiai és nyelvészeti munkája révén vált ismertté. Eredeti neve Tabbert volt, 1707-ben kapta a Strahlenberg nevet, amikor nemesi rangra emelték (JARRING 1939: 386, ZINNER 1968: 73; vö. STIPA 1990: 178–179).

Sokan voltak Tabbert társai a bajban, akik körülbelül tíz évet töltöttek szibériai fogságban. Közöttük van legalább egy, akit nem méltattak érdemei szerint: Anders Pihlström. Pihlström hátrahagyott egy naplót, ami sok, finnugor szempontból fontos adatot tartalmaz. Valószínűleg azért nem figyeltek fel rá, mert a naplóját svédül írta. Feltűnő, hogy azok a naplók, amelyeket például németül írtak, bekerültek a nemzetközi kutatás vérkeringésébe, a svéd nyelvűek viszont jobbra ismeretlenek maradtak. Ezt jól példázza ZINNER áttekintése a nyugat-európai utazókról, ami láthatóan csak német nyelvű forrásokra támaszkodott (1968).

Írásomban Anders Pihlström zászlós naplóját szeretném bemutatni, ezen keresztül illusztrálva azt is, miként lehetnek jegyzetei a kutatás szolgálatára azokról a népekről, akikkel a Poltavától Moszkván, Csebokszarin és Tobolszkon keresztül egészen Tomszsig tartó hosszú útja során találkozott. Pihlström és más hadifoglyok anyaga a belső-oroszországi és szibériai finnugor népek 18. század eleji viszonyairól is fontos adalékul szolgálhat.

2. Anders Pihlström élete

Anders Eriksson Pihlström a közép-svédországi Dalarna megyében született, valószínűleg 1677-ben. Katonai karriert futott be. 1707-ben zászlós lett a dalarnai ezred orsai¹ századában, és ebben a rendfokozatban szolgált XII. Károly hadjáratában egészen a poltavai csatáig. A svéd vereség után, 1709. június 28-án hadifogságba került, és a többi fogollyal együtt Moszkvába vitték, ahol a cár a város lakosaival együtt nagy győzelmi ünnepet tartott december 22-én.

A foglyok egy hónappal később indultak kelet felé: Nyizsnyij Novgorodon és Csebokszarin át Tobolszkba, ahova Pihlström 1711. augusztus végén érkezett. Három évig tartózkodott ott, utána a foglyok folytatták útjukat Tomszkba. 1721-ben Svédország és Oroszország békét kötött, és a következő évben a svéd hadifoglyok elindulhattak hazafelé. Pihlström 1723. május 17-én érkezett meg Stockholmba, majd visszatért Dalarnába, a régi ezredéhez, ahol előléptették hadnaggyá. 1729 októberében halt meg, az utókor „derék katonatisztként” emlékszik rá.

Számunkra a katonai érényeinek fontosabb az a tény, hogy megbízható naplóríró volt. Pihlström 1708-tól egészen a haláláig vezette naplóját, amiből csak az 1708–1723 közötti időszakot felölelő bejegyzések jelentek meg (HH. 18). A publikált rész több mint 100 nyomtatott oldal. Pihlström a naplójában feljegyzi a naponta megtett utak hosszát, a helységek nevét, amelyeken keresztülhaladt, sőt a közöttük lévő távolságot is közli svéd mérföldekben és orosz versztákban egyaránt. Az alábbi példa mutatja a pontosságát:

„Murumtól mentünk a folyón lefelé a Táska folyóig, ami jobbra volt. Aztán szárazföldön utaztunk Spah felé 15 versztát, ott újra a folyón, egészen egy kis kolostorig, ami a parton éppen egy Afrimova nevű faluval szemben feküdt, és aztán szárazföldi úton ezek mellett a falvak mellett: Japhanova, Alexandri, Condrukowa, Basarowa, Andruka, Andreasika és Bliske, majd Kluun faluba értünk. Ez a két falu, Bliske és Kluun messziről, a mezőről nézve egy városnak tűnik” (1710. február 6.).

Észrevehető, hogy a szöveg helynevekben és pontos távolsági adatokban gazdag, de sok adat van a városokról, falvakról és azok lakosairól is. *Sabbakzar*, azaz Csebokszari, ahol több mint egy évig maradtak, nyilvánvalóan tetszett Pihlströmnek: „ez egy szép város, ahol sok gazdag polgár lakik, közülük sokan építettek maguknak szép kőházat német módon” (1710. február 15.).

Amikor hosszabb időt töltenek egy-egy helyen, ritkábbak a jegyzetei, útközben viszont mindenre figyel. A napló azon része, ami Tomszkban vagy Tobolszkban keletkezett, rövid, főleg a mindennapi eseményeket írja le: ki halt meg, ki nősült meg, és kiket száműztek messzire (gyakran ez volt a büntetése azoknak, akik vodkát főztek). Néha ír az orosz büntetési rendszerről, de mindig kommentár

¹ Orsa egy kisváros Dalarna megyében.

nélkül, akkor is, amikor öt embert lenyakaznak, vagy amikor egy nőt élve eltemetnek; ennek a szörnyűségnek kétszer is tanúja volt. Érdekes információ, hogy Tobolszkban a hadifoglyok saját templomot építettek, amiben az első istentiszteletet 1713. november 29-én tartották.

Amikor Pihlström utazik, sok mindenre figyel, a naplójába lejegyzi mindazt, amit lát. Ezért a napló sok adatot tartalmaz a különböző finnugor népek öltözeteiről, életmódjáról és vallásáról, hiszen e népek lakta területeken mentek keresztül. Egy tipikus példa a Szurgutról szóló közleménye: Szurgut egy kis, két templommal rendelkező, nemrég tűzvész áldozatául esett város, ahol kereskedelemmel és halászattal foglalkoznak az emberek. Van egy vajdájuk, pedig „nincsen más a vajdaságában, mint legnagyobbbrészt osztjákok” (1714. július 19.). Ugyanazon a Tomszk felé vezető úton jönnek a foglyok Gyemjanszkba, „ez egy csúnya kis falu”. Itt nincsenek tatár falvak, hanem „itt kezdődik annak a népnek a lakóterülete, akiket osztjákoknak neveznek”, s akiket nemrégben kereszteltek meg az orosz vallás szerint (1714. június 29.).

3. Pihlström az osztjákokról

Pihlström az osztják népről a következőképpen tudósít: „Estefelé partra szálltunk néhány osztják kunyhónál, amikor tudomást szereztünk a pogány istentiszteletükről és életükről. Érdeklődésünkre azt mondták, tudják jól, hogy létezik az Isten, viszont nekik van egy másik is, akit *sejdan*-nak hívnak (ez ugyanaz mint az ördög), akit szintén imádnak. A kunyhóikban kis szekrények vannak felakasztva, amelyekben fából készült, emberhez hasonló bálványokat tartanak. Aki az erdőbe akar menni vadászni, először ehhez a bálványhoz megy, meghajol előtte és csámcsog a szájával. Azután elindul, és az erdőben odajön hozzá a *sejdan*-juk emberi alakban, beszél vele, és megmondja neki, hogy merrefelé kell mennie és mit kell lőnie azon a napon. De néha, ha felbosszantják, tévútra csalja őket. [...] Van egy dobjuk is, mint a régi időkben egy lapp dob, amit hangosan ütnek-vernek, amikor valaki odamegy beszélni velük. Akkor, amikor ott voltunk, az egyik az úgynevezett *kneszi-k*² közül Tobolszkban tartózkodott, hogy elintézzé az ügyeiket. Azt szerették volna megtudni, hogy fog sikerülni az utazása és mit fog intézni, ezért sokáig verték a dobot, miután a legidősebb társuk kiment az erdőbe beszélni a *sejdan*-nal. Azt viszont, hogy milyen választ kapott, nem tudtuk meg. [...] Amikor valaki meghal, kívágnak egy fátörzset, és belefektetik a holttestet, amit előtte jávorszarvas bőrével vagy mással, amire módjuk van, beburkoltak, arra takarót tesznek, és az erdőben egy alkalmas helyen elássák. A sírba a halott mellé tesznek egy íjat, nyilat, dárdát, baltát, fazekat stb., amire szüksége lehet. [...] Az alakjuk olyan, mint a többi emberé, mégis elég fekete, és a legnagyobb részük csipás szemű, azt mondják a nyári nap forrásától és a kunyhóikban lévő sok füsttől,

² Vö. orosz князь 'fejedelem; herceg'.

amelyben fekszenek. Általában széles arcúak és lapos orrúak, minden ruhájuk halbórból készült, nem használnak mást, csak halbórt fehérneműre, ingre. Sokszor majdnem meztelenül jöttek hozzánk halat eladni, amiért nem pénzt kértek, hanem régi ingeket, bundákat, késeket, baltákat, kanalakat és más hasonló dolgokat. Halászáttal, cobolyfogással és vadászattal foglalkoznak, ám mindent újjal s nyállal lőnek, amiben nagyon gyakorlottak. Nyáron a tartózkodási helyük az Åby folyóhoz közeli kunyhókban van, amelyek erre a célra kikészített kéregből vannak összevarrva, úgy vannak megcsinálva, mint a sátrak az erdő szélén, jurtáknak hívják ezeket. Télen fent laknak a nagy erdőkben, földbe épített faházakban. [...] A jurtáikban nincsen asztaluk vagy padjuk, edényük sincs, csak egy nagy vasfazekuk vagy üstjük és egy merőkanaluk van, a többi edényük fakéregből van csinálva, ezekből esznek. A kutyáikon és lovaikon kívül nincsenek más állataik. A lovakat megeszik, a kutyákat pedig vadászatra, néha utazásra használják lovak helyett. Nyáron egy ideig egy helyben tartózkodnak, csak néhány versztányira költöznek át másik helyre. A Cár felségének évente cobolyt és prémeket adnak adóként. Az asszony nép ruhája majdnem ugyanolyan, mint a lapp népé Svédországban: hamis gyöngyökkel s óndíszekkel van ellátva, ha valamennyire vagyonosak [...]” (1714. július 31.).

Ez a példa — ami nem az osztjákokról szóló teljes Pihlström-i szöveg — jó képet ad a naplóról és annak írójáról. A szöveg egy előítéletől mentes megfigyelőről tanúskodik. Ez Carl Linnæus évszázada, amikor a pontos leírás volt a fontos. A következő évszázad vége felé a svédek, akik Oroszországba utaztak, viszont már rangsorolták a különböző népeket a fejlődési szintjük alapján.

Érdekes, hogy Pihlström az osztjákok dobját és a női ruhákat összehasonlítja a lappokéval, ez az összehasonlító finnugor etnográfia első lépésének tekinthető. Ebben a megfigyelésben segítségére volt dalarnai háttere, hiszen a mai Svédországban *Eajran sijte* a legdélibb lapp falu, ez annak a tartománynak a legészakibb részében van. Pihlström idejében a lappok lakóterülete sokkal délebbre nyúlt. CARL LINNÆUS (1953: 127) például lapp kunyhókat látott a nyugat-dalarnai Äppelbóban, amikor 1734-ben átutazott rajta. Ma sok tudományágon belül kutatják ezeket a déli lappokat, akik nyilvánvalóan délen is megjelentek, egészen a Mälaren-tóig (LARSSON ET AL. 2022, WEHLIN ET AL. 2022). Habár Pihlström nem az északi Dalarnából származott, valószínűleg már mielőtt a háborúba vonult, saját tapasztalatból tudott a lappokról, és így egybevetette a róluk szerzett információkat az osztjákokéval.

4. Pihlström beszámolója más finnugor népekről

Pihlström naplója sok adatot közöl más finnugor népekről is, éppúgy mint a falvakról és városokról, amelyeken átutazott. Amikor Kozmogyemjanszkba érkeznek, azt írja, hogy a város csekély értékű, nincs jól megerősítve. A város mellett folyik a Volga, és a városon kívül legnagyobb részt cseremiszek élnek. Néhányan

lagnak bent a városban is, de azok megkeresztelkedtek. Egyébként ez a nép általában pogány, „akik be vannak zárva egy sűrű szellemi homályba. Mégis azt lehet róluk mondani, hogy egyszerű és jóra való nép, akik nem tudnak cselszövésekről, ravaszágról és csalásról — habár az oroszok között lagnak, akiknél ez különleges vétek” (1710. február 14.).

Március végén érkeznek Sianzury (Schianzury) városba, ahol „a Namuck és Käckzaga folyók összefolynak”, és ahol egyfajta pogányok lagnak, akiket votjákoknak hívnak. Pihlström leírja a vallásukat, szertartásaikat, és azt is, hogyan nőszülnek. Egy férfi, amikor nőszülni akar, keres egy olyan nőt, akit kedvel, elmegy hozzá, és minden teketória nélkül hazaviszi. Ha a nő terhes lesz, csak őt tartja el, de ha nem, akkor még egyet elvesz, és mindkettőt eltartja. Ha a második sem lesz terhes, akkor egy harmadikat is el szabad vennie, de többet már nem.

A napló sok helyen rávilágít Pihlström vallás iránti érdeklődésére. Főntebb már említettük a pogány cseremiszeket, votjákokat és osztjákokat. A vogulokról azt írja, amikor Szibériába utaznak, hogy „ennek a népnek temploma sincsen, könyvei sincsenek, a gyerekeik sem megkereszteltelve, sem körülméltve nincsenek” (1711. július 25.). Ám visszatérőben Moszkva felé észreveszi, hogy közben megkeresztelték ezeket a vogulokat, és egy templomot építettek nekik (1722. november 9.). Az ugyanakkor nem nagyon valószínű, hogy a vogulok ez alatt az időszak alatt — annak ellenére, hogy kaptak egy templomot — feladták volna a régi hitüket. Egy másik svéd katonatiszt, Leonhard Kagg (HH. 24: 216, vö. LARSSON 1996: 31) leírja, hogyan térítették meg az osztjákokat: katonák segítségével egy mocsárba kergették őket, majd amikor kijöttek, a pap „ügynevezett szentelt vizet” öntött rájuk, és „egy deszkára festett Szt. Miklós képet” adott nekik. Kagg hozzáfűzi, hogy kevesen maradtak az új vallásban, ami talán érthető, és ez így lehetett a vogulok esetében is.

5. Pihlström nyelvtudása

Amikor Pihlström például azt írja, hogy az osztjákok válaszoltak „a kérdésünkre”, felvetődik, hogyan tudtak érintkezni egymással. Milyen nyelvtudása volt Anders Pihlströmnek? A napló nagyon ellentmondásos képet ad erről. Nyilvánvalóan nem tudott oroszul, amikor Szibéria felé ment, de éppen ez alatt az utazás alatt nagyon sok információt ad azokról a népekről, amelyekkel találkozott. Visszaútnán főleg az útvonalukat és a helyek közötti távolságokat közli. Biztosan honvágya volt.

Már a szibériai tartózkodása alatt felbukkannak a naplójában orosz szavak: a cár névnapja alkalmából volt egy *prassnick* (праздник 'ünnep') (1712. március 17.), júliusban azt magyarázza, hogy a *Bogo Rådítza* (Богородица) 'Isten anyá'-t jelent, következő év januárjában beköszöntött „az oroszok *massle*-hete” (масленая), és 1714 szeptemberében „este *wetziurni*” (вечерный) érkezik Tomszkba.

Az világos, hogy visszautazásakor nagyobb a szókincese, nyelvhasználata talán a hadifoglyok beszélt nyelvét reprezentálja. Tomszkból 1722. június 24-én indultak el, útközben rossz *protocká*-ba (*npomok* 'folyóág') hajóztak be. Amikor a folyón utaztak, nem fújt a szél, és *betzoffva*-t (*бечева* 'vonókötel') kellett használniuk. Októberben *gárnitzát* (*зорница* 'szobácska') kapott egy molnárnál, sőt már szerzett egy *densick*-et is (*дениук* 'tisztiszolga').

Pétervárra érkezésük előtt, amikor bajba kerültek, nem Pihlströmöt, hanem Semmet felcsert küldték a városba, hogy rendbehozza a dolgukat, hiszen ő értett a legjobban oroszul. Az is észrevehető, hogy amikor Moszkván átutaztak, ott voltak a békét ünneplő diadalkapuk, rajtuk jelmondatok oroszul is, latinul is. Pihlström pontosan és helyesen másolta le a latin mondatokat, pl. *De forte egressa est dulcedo*,³ az orosz nyelvűeket viszont nem jegyezte fel. Érdekes, hogy 1714 januárjában ezt írta a naplójába: „Kanem accipi a Dno Rehnat”⁴ — miért latinul írt a kutyáról, amit kapott? Kicsit meglepő, hogy a svéd zászlós nyilvánvalóan tudott latinul, de amikor a tatárok vallásáról ír, megemlíti, hogy „az ábécéjükben sok héber betű van és hátrafelé írnak úgy, ahogyan héberül és kaldajul”⁵ (1711. augusztus 24.). Milyen nyelvtudása volt a dalarnai zászlósnak?

Ez felveti a kérdést, hogyan tudott kommunikálni a helyi emberekkel, akikkel találkozott. Sok észrevételt írt a naplójába, amikor Szibéria felé utazott: ezekből itt néhányat közreadtunk. A hazautazása alatt sokkal ritkábbak a feljegyzései a naplóban. Fordítva érthetőbb lenne, hiszen jó tíz évet töltött Szibériában, tehát valószínűleg tanult valamennyit oroszul. A legfontosabb észrevételei mégis 1711-ből származnak, amikor Tobolszk felé (vagy 1714-ből, amikor Tomszk felé) utazott.

Igaz, hogy 1711-ben, amikor Kozmogymjanszkban voltak, azt írta Pihlström, hogy „az oroszok elmondják, hogy milyen a cseremiszek vallása”. Három évvel később, amikor Tomszkba mennek, és osztjákokkal találkoznak, azt írja, hogy „kérdeztük tőlük, tudják-e, hogy van lelkük”. Valószínűleg Anders Pihlström néhány év után már értett és beszélt valamennyire oroszul, a kérdés viszont az, hogyan kommunikált az oroszokkal a hadifogság elején. Aligha tehetjük fel, hogy már a háború előtt beszélt volna oroszul. Volt-e valamilyen más közös nyelve az orosz katonatiszteknek és a fogságba került svédeknek? Beszéltek-e néhányan közülük németül? Mindenesetre az világos, hogy Pihlström kíváncsi volt, és elfogulatlanul feljegyezte mindazt, amit észrevett.

6. Pihlström naplójának és más hadifoglyok anyagának forrásértéke

A naplóban néhány bejegyzés bizonytalannak tűnik, de Pihlström szövege alapvetően élethű. Per Persson (avagy Petrus Petrejus Upsaliensis) Regni Muschovitici

³ 'Édes jött az erősből' (Bírák könyve 14: 14).

⁴ 'Egy kutyát kaptam Rehnat úrtól.'

⁵ A káldeus (svédül *kaldeiská*) eredetileg arámi törzs volt.

Sciographia című könyvéhez képest Anders Pihlström nyilvánvalóan olyasmit ismertet, amit ő maga látott. Persson viszont, aki 1600 táján tartózkodott Moszkvában, sok állítást közöl, amit nem ő maga élt meg, hanem „más [!] megbízható emberek írásaiban talált” (LARSSON 1996: 25–27). Észrevehető, hogy minél messzebb éltek a népek Moszkvától, annál szubjektívebbek, sőt fantasztikusabbak Persson adatai. Ezzel szemben kétségtelen, hogy Anders Pihlström a helyszínen tartózkodott, nagy utat járva be gyalog.

Pihlström naplója — éppúgy mint más foglyok feljegyzései — sok érdekes, korai adatot tartalmaz a finnugor népekről, habár ez az anyag nem tervszerű gyűjtés eredménye. A különböző népekre vonatkozó információk mellett a foglyok írásai a nyelvek elterjedéséről is adnak felvilágosítást. Erre jó példa Leonard Kagg naplója (HH. 24: 104), aki 1711 júniusában azt írja, hogy Kam falvába utaztak, ami egy elhanyagolt falu volt, ahol „a szirén [azaz zürjén] nyelv kezdődik”, és nagyon kevesen beszélnek oroszul. A naplók alapos elemzése a nyelvek 300 évvel ezelőtti elterjedéséről közöl információkat.

Ha ezt az anyagot használni akarjuk, alapvető fontosságú a helynevek azonosítása. Anders Pihlström orosz tudása valószínűleg nem volt túl jó, ezért nem meglepő, hogy a helynevek alakja nagyon változó. Pihlström és más svéd hadifoglyok úgy írták le a helyneveket, ahogyan azok egy svéd számára hangzottak. Ezért, ha azonosítani akarjuk a neveket, nem elég a forradalom előtti Oroszország térképét segítségül hívni, hanem némi svéd tudás is kell ahhoz, hogy felismerjük, melyik település rejtőzhet egy-egy leírt név mögött.

Néhány név probléma nélkül érthető, így pl. *Cusmandemianski* (Kozmogyejanszk), *Casan* (Kazany), *Käckzaga* (Koksaga), *Jugan* és az *Irtitza* (Irtis) folyó. Néhány név egy kis fejtörést és képzelőerőt követel (és talán térképet is): pl. *Sabakzar* (Csebokszari), *Narhem* (Narym, amiből Pihlström egy svédes, *-hem* végű nevet csinált), *Nissna* (Nyizsnyij Novgorod), *Tumin* (Tyumeny) és *Wetka* (Vjatka). Az alakok váltakozása általában nem okoz problémát, pl. *Oka* ~ *Áka*. De melyik hegység a *Paudinskij kamään*, amelynek a neve talán összefügg a *Pawida* folyóval, ami Pihlström szerint a Szolikamszk és Szibéria közötti határon van? Különösen fontos a Pihlström beszámolójában sokszor előforduló *Áby* helynév. Ezzel a névvel, ami [óbű] formában ejtendő, az Ob folyót jelöli.⁶

Remélhetőleg ez a rövid írás is, amely egy kedves kollégám és jó barátom tiszteletére íródott, jelzi a helynevek fontosságát. Helynevek nélkül azt sem lehet tudni, merrefelé utazgat az ember.

⁶ *Áby* egyébként egy ténylegesen létező svédországi helység, Norrköping peremvárosa. Ott született Georg Ericsson (1919–2002), aki 1970 és 1979 között volt a svéd labdarúgó-válogatott sikeres szövetségi kapitánya, és *Áby* volt a beceneve.

Irodalom

- HH. 18. = *Anders Pihlströms dagbok 1708–1723*. Historiska handlingar 18:4. Stockholm, 1903.
- HH. 24. = *Leonard Kaggs dagbok 1698–1722*. Historiska handlingar 24. Stockholm, 1912.
- JARRING, GUNNAR 1939. Svenskt kulturarbete i österled. In: WRANGEL, EVERT szerk., *Svenska folket genom tiderna 5: Den karolinska tiden*. Malmö, Allhem. 377–388.
- LARSSON, LARS-GUNNAR 1996. Svenskars möten med Rysslands uraliska folk. *Saga och Sed*. Kungl. Gustav Adolfs Akademiens Årsbok 1995. Uppsala. 21–38.
- LARSSON, LARS-GUNNAR–RYDVIING, HÅKAN–SVANBERG, INGVAR szerk. 2022. *Samer i söder*. Acta Academiæ Regiæ Scientiarum Upsaliensis 28. Uppsala, Kungliga Vetenskapssamhället.
- LINNÆUS, CARL 1953. *Linnés Dalaresa, Iter Dalekarlicum, jämte utlandsresan, Iter ad Exteros, och bergslagsresan, Iter ad Fotinas*. Stockholm, Hugo Gebers Förlag.
- STIPA, GÜNTER JOHANNES 1990. *Finnisch-ugrische Sprachforschung von der Renaissance bis zum Neupositivismus*. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 206. Helsinki, Suomalais-ugrilainen Seura.
- WEHLIN, JOAKIM–CASSÉ, SUSANNE–ANDERSSON, MARINA szerk. 2022. *Samiska spår. Dalarna — Gävleborg — Västmanland*. Västerås, Västmanlands läns museum–Dalarnas museum.
- ZINNER, E. P. 1968. = Зиннер, Э. П., *Сибирь в известиях западноевропейских путешественников и ученых XVIII века*. Иркутск, Восточно-Сибирское книжное издательство.

A Swedish prisoner of war at the Åby river

After the battle of Poltava in 1709, many Swedish officers and soldiers were taken prisoners of war and had to spend some ten years as captives in Eastern Russia and Siberia. One of them was second lieutenant Anders Pihlström, who kept a diary on his way to Siberia and during his years as a prisoner in Tomsk and Tobolsk. In the present article some notes on his encounters with Finno-Ugric peoples are presented, which bear witness to Pihlström's curiosity and open-mindedness. To make full use of his diary, however, it is necessary to identify the place-names, which are frequently presented in peculiar forms often influenced by Swedish.

Keywords: Finno-Ugric peoples, Siberia, prisoner of war, ethnographic notes, Anders Pihlström

Lars-Gunnar Larsson
Uppsalai Egyetem
larsson.larsgunnar@gmail.com